

Kokemuksia vesiensuojeluyhteistyöstä viranomaisten kanssa

Vesistöasiantuntija
Suvi Mäkelä
Vanajavesikeskus

2023



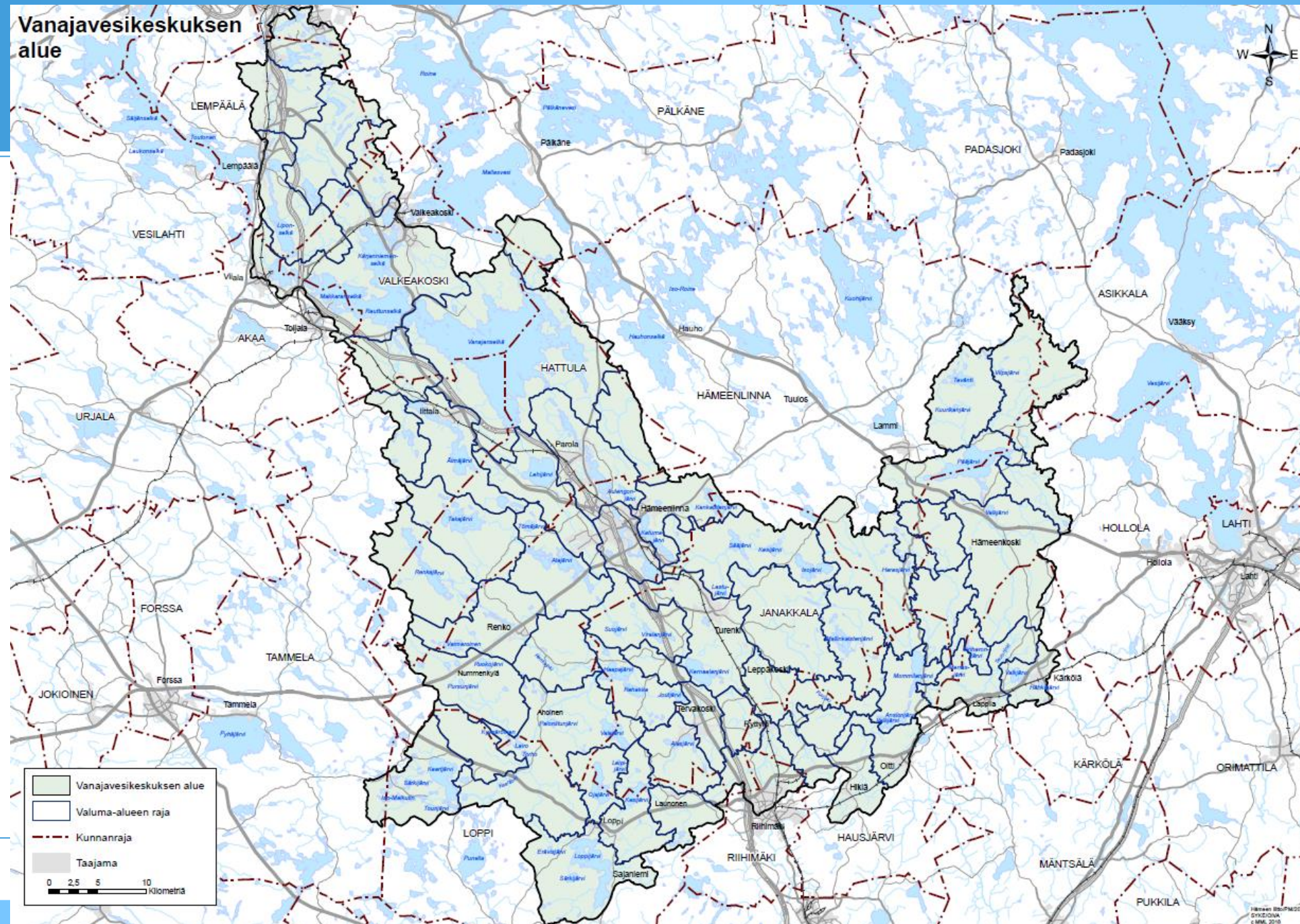
Vanajavesisäätiön tarkoitus ja toiminta

Vanajavesisäätiö edistää alueen vesistöjen, ympäristön ja maiseman parantamista. Säätiö vahvistaa alueen vetovoimaa hoito-, tutkimus- ja kunnostustoimenpiteillä. Samalla se edistää luonnon ja ympäristön suojelua ja kestäväää käyttöä.

Säätiö toteuttaa tarkoitustaan Vanajavesikeskuksen kautta:

- suunnittelemalla, tekemällä ja teettämällä vesien, maiseman- ja kulttuuriympäristön hoitotoimia ja muuta ympäristönsuojelutoimintaa,
- edistämällä ympäristökasvatusta ja tieteellistä tutkimus-, hanke- ja valistustoimintaa,
- ylläpitämällä yhteyksiä alan kansallisiin ja kansainvälisiin julkis- ja yksityisoikeudellisiin yhteisöihin ja säätiöihin ja
- jakamalla apurahoja ja avustuksia





Hämeenlinna
Hollola
Kärkölä
Hausjärvi
Janakkala
Loppi
Riihimäki
Tammela
Hattula
Valkeakoski
Akaa
Lempäälä

Vanajavesikeskuksen toiminnan avainalueet

→ kaikissa vahva viranomaisyhteys



Vanajaveden ja muiden vesistöjen tilan parantaminen

- Vesistöhoitollisten ja ympäristön kehittämiseen keskittyvien operaatioiden ja hankkeiden suunnittelu, edistäminen ja toteuttaminen



Yhteisön mukaan saaminen ja aktivoiminen

- Vesistön suojeluun ja ympäristön tilaan keskittyvän tiedon jakaminen ja kouluttaminen
- Yhteistyön koordinointi ja sillan rakentaminen eri tahojen kesken vesistön tilan kehittämisessä



Seudun elinvoiman ja imagon vahvistaminen

- Ympäristö- ja kulttuuriarvojen edistäminen
- Asumisen, vapaa-ajanasumisen, matkailun ja virkistyskäytön edellytysten parantaminen

Kolmannen sektorin hanketoiminta kohtaa viranomaisen eri rooleissa...

Viranomaiset rahoittajina

1. Valtakunnalliset rahoittajat
 - Ministeriöt ELYjen kautta, KEHA-keskus, Metsähallitus, maaseuturahasto
 - teemalliset rahoitusohjelmat esim. Järjestö-HELMI, maa- ja metsätalouden vesienhallinta, ympäristökasvatus, EUN LIFE-ohjelma
2. Alueelliset rahoittajat
 - ELY-keskusten avustukset
3. Paikalliset rahoittajat
 - Leader-toimintaryhmät

Viranomaiset hankekumppaneina

1. Yhteiset hankkeet, joissa kunta partnerina
2. Yhteiset hankkeet, joissa kunta päätoteuttajana
3. Hankkeet, joissa ELYt osarahoittajina
4. Hankkeet, joissa viranomainen tilaajana
5. SYKEN tai LUKEN tutkimushankkeet, Metsäkeskuksen KEMERA-hankkeet
6. Kalatalousviranomaisten hankkeet
7. Hankkeiden ketjuttaminen ajallisesti tai paikallisesti

Viranomaisten toimialue ≠ valuma-alue

Kolmannen sektorin hanketoiminta kohtaa viranomaisen eri rooleissa...

Viranomainen luvittajana tai valvojana

Vesilaki

- ilmoitukset vesirakentamisesta (ELYt)
- lausunnot lupatarpeesta (ELYt)
- vesilain mukaisten lupien haku (AVIt)

Luonnonsuojelulaki

poikkeuslupa toimia suojelualueella
direktiivilajit tai muu lajisuojelu (ELY)

Muut

Arkeologia ja kulttuuriperintö (maakuntamuseot)

Hankkeiden valvojan (ELYt) kanssa mahdolliset neuvottelut hankkeiden toiminnan muutostarpeista.



Vanajavesikeskus Ei ole viranomainen

Haitta:

Ei mahdollista käyttää minkäänlaisia pakkokeinoja, määräyksiä tai velvoitteita.

Hyöty:

Imago/mielikuva maa- ja vesialueen omistajien keskuudessa. Edistäjän rooli ja vapaaehtoisuus!

Lausunnot ja muut kannanotot

Vanajavesisäätiö lausuu erilaisista hankkeista pyydetessä - tai joskus pyytämättäkin, jos asia on vesienhoidon kannalta merkittävä.

Suorat yhteydenotot poliitikkoihin tarvittaessa.

Yhteys maakuntaliittoon edelleen tärkeä. -> Yhteydet kuntajohtajiin (ja sitä myöden myös kuntien luottamuselimiin) ja maakuntavaltuutettuihin.



Yhteistyön kehittäminen ja ylläpito

Vesijaosto

Vanajavesikeskus-ELY-yhteistyökokoukset

Kuntien yhdyshenkilötapaamiset

Yhteiset maastoreissut

Hankkeiden ohjausryhmät tai muut projektiryhmät

KVVYn Vauhtia vesienhoitoon – ryhmä

Pirkanmaalla

Pirkkavedet -verkosto, Eteläinen Pirkanmaa

Alueellinen metsäneuvosto, vesistöpaneeli



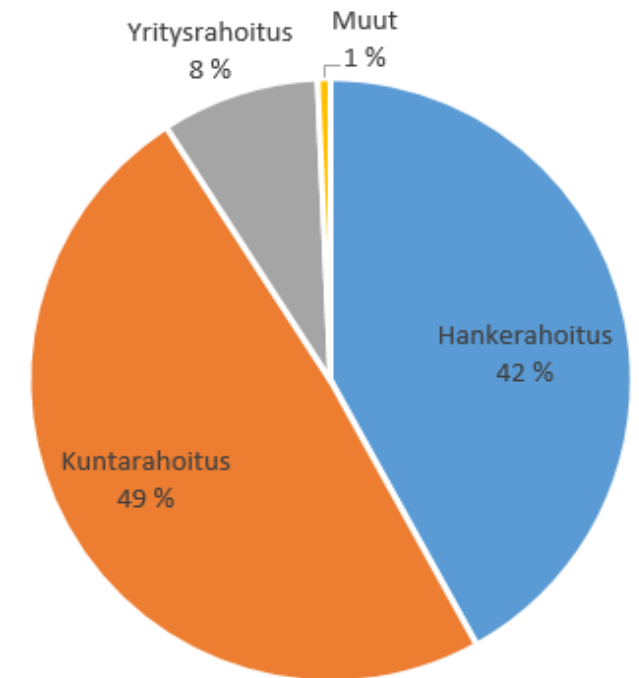
Vanajavesisäätiö on riippuvainen kunnista

Vanajavesityön jatkumisen edellytyksenä on yhteistyö kuntien kanssa.

Kuntarahoitus on toiminnan pesämuna, jota käytetään mm. hankkeiden omarahoitusosuuksiin.

Rahoitusmalli pohjautuu säätiön perustamisvaiheessa rakennettuun asukaslukumäärälähtöiseen €/määrä/asukas-malliin.

Vanajavesikeskuksen rahoitus 2021

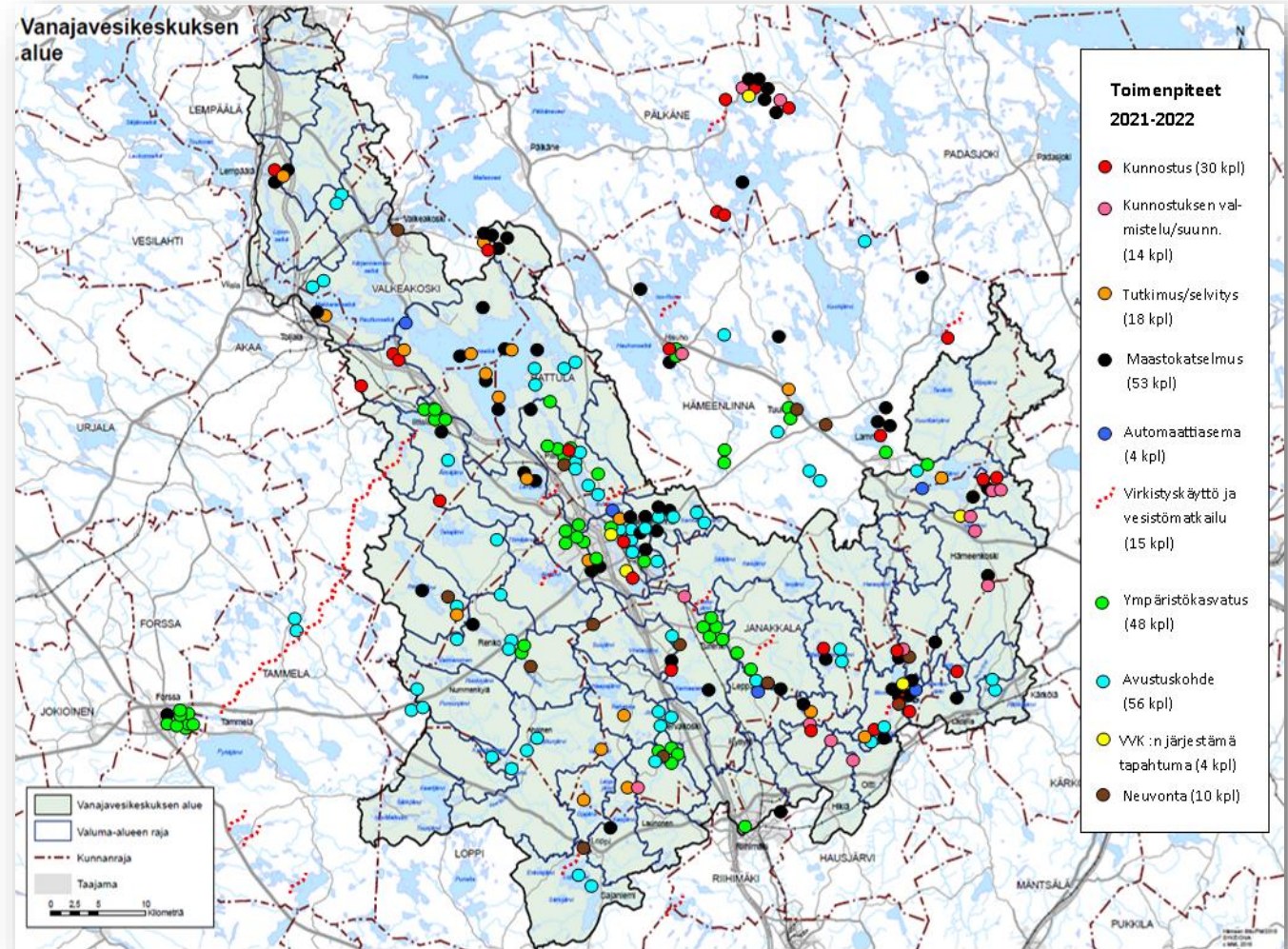


Yleisiä havaintoja kymmenen vuoden kokemuksella

Edistämishommat tehdään hankkeissa.
”Lakisääteiset” asiat usein valvontaluonteisia.
Vesiensuojelun edistämistyöt nykymaailmassa ulkoistettu pitkälti kolmannen sektorin toimijoille, usein maallikoita. Hankerahoituksen hankkiminen ja hallinnointi alueelle tarpeen.

Viranomaisen toimintakenttä on rajallinen: monipolviset ja laaja-alaiset hankkeet menevät monen viranomaisen reviirille. Tarvitaan tahoja, jotka tietävät keiden kaikkien pitää olla tietoisia ja mitä etukäteissuostumuksia tai –selvityksiä tarvitaan.

Hankerahoituksen hakeminen ja saaminen on työlästä. Jos rahoituksen saa, sitten tehdään ”hankkeen varsinaiset työt” ja sitten raportoidaan ja seurataan ja raportoidaan seurannasta.



Yleisiä havaintoja kymmenen vuoden kokemuksella

Rahoituskuviot hankkeiden toteuttajan kannalta menneet vuosikymmenessä jäykemmiksi.

Hakuprosessin yhteinäistäminen ja maksatushakemukset.

* Hakujärjestelmät eivät aina helpota *hakijan* elämää!

Tärkeää on tietää mitä eri tahoilla on meneillään – vältetään turhaa työtä, voidaan suunnitella yhdessä ja tiedetään kuka osaa tai voi auttaa. Yhteydenpito itsessään on työlästä mutta kannattavaa!

Viranomainen(kin) on ihminen. Eri hallintoyksiköissä erilaisia linjauksia samoihin asioihin. Prosessit ja preferenssit on hyvä tuntea. Kysyä ensin, ja varmistaa vielä.

Vesiensuojelu - jos jokin – vaatii kaikkien alojen asiantuntemusta mutta on laajasti hyväksyttyä. Tarvetta ei tarvi perustella ja verkostojen hyvä yhteispeli ratkaisee tulokset.



Yleisiä havaintoja kymmenen vuoden kokemuksella

Kansalaisilla/kuntalaisilla aika hatara ympäristölainsäädännön tuntemus.

* Vesiensuojeluhankkeita tehdään paljon ”maallikkopohjalta”, jolloin tarve neuvonnalle on huutava.

Myös eri viranomaisten roolitus usein epäselvää – virastot menevät sekaisin, eikä tiedetä missä vaiheessa pitää olla yhteydessä mihinkin virastoon.

AVIn suhtautuminen erilaisten lupahakemusten etukäteisselvityksiin tiukentunut; luontoarvoja selvitettävä varsin laajasti jo hakemusvaiheessa - muitakin kuin direktiivilajeja.

Vesistö- ja luontovaikutusten arvioiminen haasteellista hanketta suunniteltaessa: jokainen kohde erilainen ja halutun muutoksen mittakaavan oikein ”arvaaminen” lähes mahdotonta.

